

• 3. 4. 2013 в засіданні Пряшівської університету відбулися вєдно дві главны акції дня: членська громада Сполку русиньскых писателїв Словеньска, де за челный стіл засіли: (горі справа) заступця председкыні Ф. Данцак, председкыня К. Копорова, котра передала фінанчну збірку на нагробный камінь нашой колежыні М. Мальцовской ей мужови Владимірови (зверху справа). На громадї выступило ряд членів, міджі нима і М. Гірова (долів зліва). Потім наслідовав 21. Научный семінар карпаторусиністікы, який організує Інштїтут русиньского языка і културы ПУ, де за челным столом сиділи директорка інштїтуту А. Плішкова і реферуючій А. Антоняк (долів справа). Фоткы Ф. Франка.

Дві акції іншпірованы русиньсков літературов

(Членська громада Сполку русиньскых писателїв Словеньска і 21. Научный семінар карпаторусиністікы)

3. априля 2013 в засіданні *Consilium maius* нового ректорату ПУ одбыли ся дві акції, на приправі котрых партіціповали два субекты: Сполк русиньскых писателїв Словеньска і Інштїтут русиньского языка і културы Пряшівської університету.

Першов з них была вырочна членська громада СРПС. З найосновнішых пунктів у програмі членської громады были слїдуючі: сумарізація і оцініня работы СРПС за минулый рік, причім было конштатоване зліпшіня комунікації з Літературным фондом, хоць сполупраца іщі все не є добра. Главным проблемом суть недостаточны можности на підпору молодых зачінаючіх авторів і їх дебатовых публікацій; несхвалїня тых проєктів з боку Уряду влады СР, котры суть пріорітно заміряны на молодых зачінаючіх авторів, причім „одборна комісія“ при Урядї влады СР, як єго poradный орґан, каждорічно преферує творы старшых авторів, котры продукують часто квантіту на укор якості. Мімоходом, ай друга презентована цінна публікація на акції – *Нарис історії карпаторусиньской літературы XVI. – XXI. стороча* была схвалена лем додатково, з ініціатыви Мґр. Петра Крайняка, працюючого Уряду уповномоченого влады СР про народностны меншыны, за што му дякуєме. Тым уряд уповномоченого конечно выужыв свою компетенцію на дефінітивне рішаня о проєктах і не стотожнив ся з пропозиціов „одборной“ комісії, а то нелем при підпорї выданя той публікації, але таксамо і при такім міджінароднім едукачнім проєкті, яким є Літня школа русиньского языка і културы ІРЯК ПУ. Є смутне, же допетерішніх членів русиньскых „одборных комісій“, котры каждорічно суть незнамо кым наномінованы до них, бо їх переважна часть – докінця – в русиньській културї ніґда не робила, презентують такы неодборны выслідкы работы, в котрых найвысше оцінюють і преферують „русиньскый булвар“. Думаєме собі, же Уряд влады СР бы мав одповідніше приступати к формо-

ваню своїх одборных poradных орґанів – жебы не пошкоджовали русиньску културу і обшо пріяты пріоріты Русинів у даній сфері.

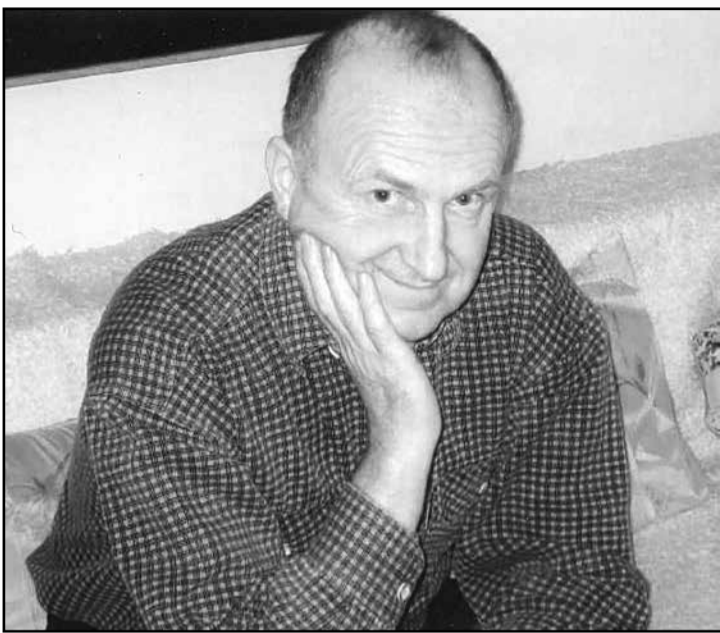
Далшым пробемом, діскутованым на громадї СРПС, був вопрос активізації СРПС в Округлім столі Русинів Словеньска, котрый председкыня представить на засіданю округлого стола, респ. доц. Александрови Дулебови, котрый був повірений веджінєм той новой діскузной платформы, кідь буде ним ословлена.

На громадї ся одбыли і вольбы председы сполку на далшый період. Членська громада потвердила у функції сучасну председкыню ПгДр. Кветославу Копорову, ПгД. – на далшый тройрічний період. Завершінєм сходином членів СРПС было поздравліня бывшего члена Сполку русиньскых писателїв Словеньска і довгорічного сполупрацовника пана Александра Зозуляка з єго округлым юбілєєм, котре продовжовало в неформалній діскузії. В ній многы з участных споминали і оцінєвали сполупрацу з Александром Зозуляком як з чоловіком, котрый з нима нелем сполупрацовав, але ай особно активізовав веце як дві третины сучасных членів Сполку, мотивовав їх і вызывав до писаня у своїм материньскім языку і як выдаватель ся заслужыв о то, абы публікації русиньской красной літературы выходили в якнайліпшій якості і вошли до фонду новодобой русиньской літературы як реперезентативны публікації.

Презентаціов публікацій выданных в році 2012 ся громада природным способом поступно перетрансформовала до далшой акції – 21. научного семінару карпаторусиністікы. На нїм были прочітаны два рефераты, предметом котрых ся стали дві з презентованых новых книг: *Марґіналны позначкы к монографії Валерія Падыка: Нарис історії карпаторусиньской літературы XVI. – XXI. стороча* (Пряшів: СРПС, 2012) і *Поетіка повідань Марії Мальцовской* (як

(Продовжїня на 2. стор.)

Александр Зозуляк – 60

Александр Зозуляк народився 6. априля 1953 у Пряшові. Редактор, видаватель, маляр і культурний діятель Русинів Словакії. По скінчіню Педагогічної факулты Універзیتی П. Й. Шафарика в Пряшові в 1976 році до року 1991 робив як редактор, по „ніжній революції“ 1989 року як шефредактор українських новинок „*Нове життя*“, де в 1990 заложив додаток по русиньскы *Голос Русинів*. По паді комуністичного режиму став ся сполузакладателем общой *Ініціативной группы Русинів-Українців* і председом такой же групи за перебудову в проукраїнській організації КСУТ. Од того часу одышов од української лінії і стотожнив ся з поглядом о Русинах як о самостатній славяньскій народности. Він популарізовав русиньску орьєнтацію як таємник Русиньской оброды на Слоненьску (1991 – 1999), був заснователем Редакції русиньскых *Народных новинок*, часопису

Русин і русиньскых неперіодичных выдань, в тій функції робить од 1991 доньсь. Быв тыж выконным секретарем (1992 – 2009) і председом (2001 – 2003) Світової рады Русинів як выконного органу Світового конгресу Русинів. Быв закладателем, таємником і председом Словеньской асоціації русиньскых організацій а тепер іщі все робить як председа Академії русиньской культуры в СР і є членом Світової академії русиньской культуры. Быв закладателем малярьскых пленерів русиньскых умелців, організатором выставок пряхівських русиньскых малярів, на яких і сам ся презентовав своїма творами близкыма штїлу неоекспресіонізму...

Павел Роберт МАГОЧІЙ, Торонто

(Вибране з *Енциклопедії історії та культури карпатських русинів*. Укладачі П. Р. Магочій і Іван Поп. Ужгород: Видавництво В. Падяка, 2010, с. 248-249.)

ҐРАТУЛАЦІЯ К ЮБІЛЕЮ А. З.

Двадцять штири роки
перешло од часу,
кідь Русин зошмарив
з себе тяжку тярху.

Без узнаня ту жыв,
своєї ідентіты,
ку родному свому
не міг ся признати.

І хто-коли відів,
бы тот Русин – „нихто“,
до рук своїх діло
взяв тогды він сміло!

Зазвучало слово,
ожыв ёго язык,
Народны новинки
взріли світло і світ.

В часописі Русин
двері ся відкрили
і Русинам світа –
бы сьме о них знали.

На челі тых выдань,
при їх зроді стояв
РУСИН, котрый братам
своє сердце він дав.

Днесь уж шістдесятник
наше діло хранить,
каждов своїв статєв
нас – Русинів бранить.

Дай Вам Боже здравя,
шефредакторе НАШ,
вдяка од Русинів –
няй шіро греє Вас!!!

Марія ҐІРОВА, Снина

Віруючі бы ся мали дожадовати свого права

Справу грекокатоліцького єпископа Монс. Яна Бабяка, СІ, отім же поволює хосновати русиньскы переклады євангелій, главно Святого євангелія од святописателів Мафтея, Марка, Луки і Йоана, мож поважовати за єден з найвызначнішых кроків пряхівського архієпископства зроблених к Русинам-грекокатолікам.

По довгім часі сьме дочекали сугласу з читанем в храмах найважнішой богослужебной книги в русиньскім языку і вірїме, же будуть наслідовати і далшы такы рішіня на хосен Русинів.

Выужытя русиньскых євангелій в богослужебній практиці не буде але просте в условіях антирусиньской орьєнтації векшыны священників на Словакії і началством підпорованой словакізації літургічных обрядів. Поки владыка Ян Бабяк з позиції свого уряду не прикаже, жебы в русиньскых парохіях проходило читаня євангелій і выслугованя тайн у русиньскім языку і кідь не буде выжадовати практичну реалізацію свого наряджіня, все буде проблем слухати слово Боже в материньскім языку наших русиньскых віруючих. І так тот проблем не буде

вирішений. Зато в сучасности залежить лем од самых віруючих, ці будуть жадати од своїх священників, жебы решпектовали дане повоління архієпископа. Не обстоїть уж аргумент, же євангелії не суть церьков схвалены. Інакше повіджено, тепер є шор на каждім Русинови, абы ся озвав і выужывав своє право слухати слово Боже в материньскім языку.

Наконець бы ем спомянув і то, же днесь уж знаме, же голос Русинів не дошов до Рима і їх молитвы не были выслушаны. Єпископ Мілан Лах, СІ, (нар. 18. 11. 1973 у Кежмарку), котрый був у минулых днях выменованый за помічного єпископа пряхівської архієпархії, не був выменованый як єпископ про Русинів-грекокатоліків на Словакії, на котрого віруючі рокы чекали. Зістає уж лем надія, же новий єпископ буде адміністративно повірений забезпечовати потреби і жаданя пасторачной практики про віруючих русиньской народности з цілєм їх спокійности і спокійности священників, котры їм служать.

Др. Петро КРАЙНЯК, Пряхів, 22. 4. 2013

Дві акції іншпірованы русиньсков літературов

(Членська громада Сполку русиньскых писателів Словенська і 21. Научный семінар карпаторусиністікы)

(Закінчїня із 1. стор.)

реакція на выданя вибранных творів авторкы під назвов *Найкрасша приповідка* (Пряхів: СРПС, 2012). З уведжєныма рефератами на першім в тім календарнім році семінарі карпаторусиністікы (семінары од року 2009 організує Інштїтут русиньского языка і культуры Пряхівської універзیتی у Пряшові) **выступив теоретик літературы доц. ПгДр. Андрій Антоняк, к. н., з Інштїтуту русиньского языка і культуры ПУ.** Тема семінара, як видно з назв рефератів, была заміряна на сучасну научну і умелецьку літературу – з продукції Сполку русиньскых писателів Словенська, зато на семінарі окрем традиčních участников взяли участь і многы членове СРПС, дале штуденти-русиністы, а тыж далшы особы, котрых русиньска література і русиністика інтересує.

Семінар отворила директорка інштїтуту доц. ПгДр. Анна Плішкова, ПгД., котра привітала сталых і новых участников і в короткости преставила выступаючого. Доцент А. Антоняк такой у вступі сконштатовав, же ёго выступлїня буде поглядом літературного критіка, што значить, же може не буде аж таким благосклонным к авторам і їх творах, як бы ся чекало. В першій темі під назвов *Поетика повідань Марії Мальцєвской* выступаючий підкреслив недостаткы з погляду теорії літературы як у оригінальній творчости М. Мальцєвской, так і в перекладі українськоязычных повідань писателькы. Підкреслив, же переклад про теоретіка літературы не має таку ціну як оригінал, хоць, як є зазначене у вступнім слові публікації, дакотры переклады реалізовала сама авторка, котра як перша в русиньскім літературнім контексті по році 1989 зачала писати по русиньскы. Передтым ей вышли дві книжки повідань по українськы – в році 1988 „*Юлчина тайна*“ а в році 1991 „*Поточина*“, причім дакотры з повідань выбрала з українськоязычных выдань і стали ся сучастєв ей новых прозаічных книг в русиньскім языку. Треба додати, же другу часть українськоязычных повідань перекладали штуденты русиньского языка і літературы ПУ, котры так мали можливість на практичнім матеріалі попробовати свої силы в области перекладу.

По лекції, на якій взяв участь муж небогой авторкы Владимир Мальцовский, котрому сполупрацовници М. Мальцєвской – А. Зозуляк і сучасны робітници ІРЯК ПУ – передали фінанчний дар на добудованя помника писательці, був простор на дискусію. Участники акції очівісно зістали несподіваны таким критичным приступом к авторці, може й зато в дискусії не реаговали. Было ясне, же такый приступ к аналізованю творчости выжадує шыршы знаня проблематікы, передовшыткым докладну приправу з теорії літературы і з боку слухаючих, жебы мож было реаговати на выступ.

Далша лекція під назвов *Маргіналны позначкы к монографії Валерія Падяка: Нарис історії карпаторусиньской літературы XVI. – XXI. стороча* вказала тыж передовшыткым на критичны місця і недостаткы в публікації. Доцент Антоняк ся высловив к многым річам, котры ся му віділи в монографії спорны, главно з боку теорії літературы. По лекції была отворена дискусія, котра в тім припаді не зістала

не вывжыта. В ній сам критізований автор – Мгр. Валерій Падяк, к. н., реаговав на конкретны критичны пункты реферуемого. Ситуація несподівала і штудентів-русиністів, бо обидвоме дискутуючі – автор публікації і выступаючий на семінарі – суть заєдно і їх учителями. Тот момент був і про нас імпульсом опросити ся автора монографії Валерія Падяка – як бере критіку, котру высловив ёго колеґа – Андрій Антоняк, на што нам одповів: „*За перше, є дуже добрі, же доцент Антоняк вирішив таку критичну оцінку дати, бо в контексті русиньской літературы хыбить фундована научна критіка. Критіка не може быти лем хвалоспівом, она мусить быти конструктивна, жебы дале іншпіровала автора, розвивала і назначовала новы можности приступу, зато я дякую доцентови Антонякови, же ся взяв зробити рецензію на мою публікацію. Реально то є властно єдна з першых фундованых рецензій на мою русиньскоязычну верзію той публікації. За друге, повів бы ем, же много з того, што доцент Антоняк підкреслєвав, має раціональне зерно. Над великов частєв того уж выше рока роблю. Рихтую нову публікацію, векшу і подробнішу. А над далшыма річами ёго позначкы ми дали імпульз роздумовати.*“ На наш вопрос: „*Як бы реаговав на вытыкану „хыбуючу“ капітолу о другім народнім возроджїню, точніше, ці то був даякій замір не увести єй в обсягу, кідь в публікації суть капітолы о першім і третім народнім возроджїню*“, пан Падяк одповів: „*Писав ем наперед російську верзію книжки, потім українську верзію а тепер русиньску. Правда є, же друге народне возроджїня не є уведжєне в книзі як назва капітолы, што поважую за недостаток. Але є то лем абсенція сформулованой назвы, не абсенція в книзі темы як такой, зато то про ня не є аж таке важне, бо тот період фактічно в публікації є, він не був выпущєный. Тому періоду ем присвятив 30 сторінок, котры, самособов, выжадують далшу, подробнішу аналізу. Суть то властно три самостатны части, лем каждая з них має свою назву, хоць може бы было хосенным тоты части-підкапітолы дати під єдну общу капітолу з назвов *Друге народне возроджїня, так як суть самостатны капітолы Перше народне возроджїня (друга половина XIX. і зачаток XX. стороча) і Карпаторусиньска література в епосі третєго народного возроджїня (од року 1991).* Назва моєй монографії є *Нарис...* Хочу підкреслити, же то є справды лем нарис, то значить грубы рисы розвитку літературы Русинів од найстаршых часів. Є то перша такого характеру публікація, котрой главным цілєм было представити нове віджїня русиньской літературы, в контексті русиньской, а не української ці українсько-русиньской ідентіты. А тот факт є про мене як автора найважнішый.*“

Перед неформалнов дискузіов уж в кулоарах, споєнов з малым погощєнем, подяковала директорка ІРЯК ПУ участникам семінара і высловила желаня, жебы ся доцентови Антонякови подарило зо штудентів-русиністів виховати холем єдного фундованого теоретіка літературы, што бы было на хосен розвоє русиньской літературы і літературной критікы.

Кветослава КОПОРОВА, Зденка ЦІТРЯКОВА, фоткы З. Цітряковой.

• Вітязі першых трёх місць двох категорій 3. річника декламаторьскога конкурзу Чабиньскый студник зо своёв учітельков і директорков М. Ясиковов (перша зліва) і членами пороты: А. Плішковов, М. Гаём і Л. Гайдошовов • Учасніцы Чабиньскога студника, котрый ся одбыв 19. 3. 2013: (першы ряд долгов) діточкы з МШ у Чабинах, (другій ряд) учні ОШ у Чабинах, (третій ряд взадзліва): О. Кудзей, М. Ясикова, А. Плішкова, М. Гай, Л. Гайдошова і М. Сірикова.

Чабиньскый студник 2013 Споєный скоро зо вшыткым коло Енді Варгола

Стало ся уж добров традиціов Основной школы з русиньскым языком навчання в Чабинах організувати в рамках Місяця книги конкурз школярів у декламовану русиньской поезії під назвов Чабиньскый студник. Так тому было і того року – 19. марта 2013.

У конкурзі взяло участь 14 школярів, котры декламовали віршы Осифа Кудзея, Гелены Гіцовой-Міцовчиной і Іветы Мелничаковой. Як на минулых двох річниках, і на тім найвеце декламаторів собі выбрало байкы О. Кудзея з Нягова. Добров традиціов тыж є, же на тоту школьску акцію веджіня школы позывають писателів – авторів русиньской поезії, якы охотно приходять міджі школярів чабиньской школы. І того року ту мож было стрітити О. Кудзея, котрый школярям прочітав пару своїх римованых баёк.

Акцію отворила вступна співанка школкарів і вшыткых школярів ОШ, по якій наслідовали вступны слова привітаня од директоркы школы ПаедДр. Марії Ясиковой. Окром школярів основной і матерьской школы, авторів і родічів, привітала і представила членів пороты конкурзу: директорку Інштитуту русиньскога языка і културы Пряшівской універзіты доц. ПгДр. Анну Плішкову, ПгД. (председнічка), учітеля і методіка русиньскога языка з Основной школы М. Сопиры з Радвані над Лабірцём Мгр. Марека Гаю і директорку Матерьской школы в Чабинах із выховным языком русиньскым Любіцю Гайдошову. Наслідно міг зачати конкурз в декламації русиньской поезії, на який ся діти приправлєвали дакілька місяців допереду. Систематічну роботу чабиньскых учітелів, главно пані Ясиковой, з дітми слідно на першый погляд: зато з рока на рік у містных школярів видно прогрес в културі декламованя і русиньскога языка. Треба лем вірити, же свою пасію в декламації русиньской поезії будуть мочі розвивати і вдяка новым учітелям – на другім ступню ОШ в Міджілабірцях або в Радвани над Лабірцём.

Наконець конкурзу порота выголосила выслідкы – в І. категорії (школярі 2. класы) 1. місце выграла Вероніка Ясикова, 2. місце Маріо Коссей а 3. Терезка Панчакова. В другій категорії (учні 3. і 4. класы) вітязом ся став Марек Ясик, на другім місцю была Вероніка Панчакова а на третім Адам Фейко. Вшыткы были оцінены великым аплавром і треба їм подяковати за декламацію русиньскога краснаго слова. Але почливість треба дати і остатнім, котры не выгралы, але взяли учать на конкурзі: Самуелови Коцанови, Давідови Смолеєви, Міріам Коссеєвій, Сарі Хрипаковій, Ребеці Галішінової, Осифови Маґочови і Томашови Панчакови. Може, на далшій 4. річнику конкурзу будуть і дакотры з них успішны. Але і так найвекшов радостєв є, же спомянуты дві директоркы ОШ і МШ, як і учітелька ОШ Мгр. Моніка Сірикова нелем дітей учать по русиньскы, але ведуть їх к любви к русиньскому красному писменству, приклады яког ту прозвучали. Дякуєме вам вшыткым за ваше діятельство.

Добрым збогачінём конкурзу декламації русиньской поезії были як на зачатку, так і на кінцю акції співанкы в інтерпретації школярів і школкарів, як і незабытний выступ О. Кудзея. Вірїме, же 4. річник Чабиньскога студника буде зась крочком допереду, крочком к ліпшій якості.

- р - , фоткы: М. Ясик

Главный куратор Музею модерного уменя Енді Варгола (ММУЕВ), емерітный президент Академії Енді Варгола (АЕВ), главный актер заложіня ММУЕВ у Міджілабірцях і емерітный президент Сполочности Енді Варгола (СЕВ), вытварный теоретік, умелецькый куратор, музеоедуколог і публіціста ПаедДр. Михал Бицко, ПгД, Ф. А. В. І., дожыв ся 60-ёх років. Затоже нияке медіум (позн. ред.: окрем интернетовых новинок Академія русиньской културы в СР), компететны функціонарі і іншы ся не здогадали юбілей вызначной особы културы нелем пряшівскога реґіону, але і Словеньска а наісто з персягом за ёго граніці, сі припомянути, пожадав єм Михала Бицка (М. Б.) о розговор. Публікуєме дословный, нецензуrowанный розговор зо дня 28. марта 2013.

Даніел Бродяні (Д. Б.)

Д. Б.: Михале, як то приїмаш?

М. Б.: Што?

Д. Б.: Но факт, же єсь ся дожыв 60-ёх років, а на то собі по тількох Твоіх заслугах в културі і уменю ніхто не спомянув.

М. Б.: За то, же єм ся дожыв 60-ёх років жывота, дякую Богу і своїм родічам, же ня на тот світ привели. Ці собі дахто спомянув на мою шістдесятку, або ніт? ... Про мене то не є важный факт. Дано, днесь сьме у світі, де ся мішають зерно з половов, чекати даяке оцініня од дакого ...? Нашто? Який бы то мало вызнам, кідь днесь оцініня давають хоцькому і хоцьхто ... Я собі то не желям, ани не оцінюю ... з пребачінём! Што ня потішыло є то, же собі спомянули мої діти і родина. Остатне є про мене терціалне! ...

Д. Б.: А што Твої колеґове в роботі? Тадь мусять знати, же тот Бицко ся жертвовав про заложіня субъекту, котрый їм дає роботу! ...

М. Б.: Я ся не жертвовав зато, жебы дахто дістав роботу і под. Жертвовав єм ся про възник музею Енді Варгола, а то є вшытко ...

Д. Б.: Як прияли Твою шістдесятку колеґове?

М. Б.: Тадь то была моя шістдесятка, чом бы ю мали приїмати або не приїмати ... Дано, то суть про мене збыточности ... Каждый знать, што робить, як робить ... Знають о тім ёго надряджены, сполужытелі і є

на їх сумліню, як ся ку каждой події і ку каждому іншому чоловікови і ёго роботі односять. Кідь ёго работа, єй выслідкы про них не мають нияку ціну ... так не мають ... Є то їх проблем! Мене то не інтересує!

Д. Б.: В умелецькій і културній громаді Твое мено резонує ... Каждый знать, што єсь зробив, каждый знать, вдяка кому ся стало знаме ваше місто, але і край, і република ... Знам, же Твое мено є в многих публикаціях і енциклопедіях ... Часто путую по світі і стрічам ся з кураторами і умельцями, у котрых маш респект і почливість ... Здасть ся Ті то самособов, же не чуєш потребу узнаня і под.?

М. Б.: Не задумую ся над тым ... В посліднім часі єм сі зробив такый частковий авдіт у своїм жывоті і выселектовав єм дакотры реалії, котры єм задефіновав як збыточны. Зістало мі то, што мам у почливости і кого мам в почливости ... То є днесь про мене основов моёй філософії бытя. Барз мі в тім помагать отець духовный, мій сповідник і приятель о. Мефодій Біланчік, представитель Чіну св. Василія Великого ... Нашы розговоры мі помагають на моій пути жывотом. Уведу приклад. Познам барз добрі вызначного ученого, універзітного професора, котрый выховав десяткы молодых ученых, помагав при створєваню системы нашого високого школства, мать десяткы оцінінь з цілого світа, а днесь, кідь є пан професор пензіста, не спомяне сі на нёго скоро ніхто. Нашто му давали тоты оцініня, кланяли ся му про ёго научны способности, кідь днесь перейдуть коло нёго, як коло склянства?... Люде мають страшно коротку память на то добре, што про них было зроблене ... Зато я нігда не чекав, не чекам і не буду чекати на ниякы премії, оцініня і іншы „єдноразовкы“. Моя бабка говорила: „Правы партізане повмерали, абы тоты, котры ся ховали за буком, на трибунах стояли ...“ Думаю сі, же то платить все!

Д. Б.: Став єсь ся емерітным президентом Сполочности Енді Варгола і дале єсь главным куратором ММУЕВ у Міджілабірцях. Як ся позеш днесь на музей і на ёго будучность?

М. Б.: Гей, выконным президентом СЕВ ся став Мгр. Мартін Цубяк ... Вірю му, бо є то способный молодой вытварный теоретік і куратор, зарезоновав уж і в заграничу і є мі

(Продовжіня на 4. стор.)

Споєный скоро зо вшыткым коло Енді Варгола

(Закінчїня із 3. стор.)

барз жаль, же уж не робить в ММУЕВ ... Здобыв добре мено і у віцепрезидента Фундації Енді Варгола в Нью Йорку, перешов фалаток світа, мать за собов десятки добрых просктів, і в публікованю є активный. В тым віджу истоту сучасности музею. Мартін кооперує з нами, мать офіціалну догоду о сполупраці з директорков ММУЕВ... Будучность? Кідь талант, способности, охоту, професіоналность, розум не забє урядницька глупость і збыточна бірокрація і політізованя, ММУЕВ мать будучность. Кідь буде наспак, стратить „значку“ в назві – мено Енді Варгола. В тім припадї то буде уж лем обычайна „культурно-освітня інституція“, а не музей Енді Варгола. За то то суть одповідны тоты, котры з позиції справці засягують до музея і часто віджу, же суть то засягы ділетантськы і початок ліквідації єдиного музею Енді Варгола в Европі а першого у світі. Факт, же тот музей єм заложыв як єден із тройці (Джон Варгола, Фред Гюґс і я) є про мене животным успіхом, і факт, же єм го 21 років „тримав над водов“ і дістав до сві-

домости світа є моє ціложывотне оцініня і діло. Ці ся то дакому любить, або ніт! Недавно єм у розговорї з МУДр. Штефаном Сотаком, котрый є моім „медичинськым радцєм“ і доктором, высловив єм речїня: „Штефане, я уж у віці, кідь потребую лем здравя і покій!“ Він мі на то одповів: „Маш то, лем сі то мусиш усвідомити і брати то як факт!“ То бы єм поужыв і як „епітаф“ ... (смїх ...).

Д. Б.: Михале, не хочу то далшым можным вопросом поспути ... то то Твое закінчїня ... Тримлю Ті пальці і дякую за розговор.

Мґр. Арт. Даніел БРОДЯНИ, витварный умелець і куратор

(Перетлумачів зо словацького до русиньского языка і фотка: А. З.)

x x x

Ку гратулантам – і хоць кус пізніше – ся припоюють і членове Редакції *Народных новинок* і *Русина*. Михале, желаме Ті, як єсь сам повів, здоровя і покій, але мы додаєме, же іщі і неєден успіх у звязи з Енді Варголом, котрому через музей єсь жертвовав найліпшы roky свого жывота. Дякуєме.

Шкандалозна публікація (1.)

Кінцєм 2012 року была выдана 152-сторінкова публікація під назвов „*Poklady ľudovej kultúry / Скарби народної культури*“, зоставителєм котрой є ПгДр. Мірослав Сополіґа, др. н., директор Музею української культуры у Свіднику. Публікацію выдало обчанське здружіня під назвов *Сплочность приятелів Музею русиньско-української культуры у Свіднику*, хоць офіціална назва музею є „український“.

Автор хоче в написанім текстї представити читателєви народне витварне уменя в „українськїй“ области выходного Словеньска. Читателя на першый погляд мусить несподівати абсенція знань у автора з географії выходного Словеньска. Тадь „українськїй“ етнічній области на выходнім Словеньску ніт, а поважовати за таку культурну дідовизну Русинів, жыючых на Словеньску, є верхом фанатизму автора, іґноруючого выслідкы списованя людей з року 1991 і з року 2011. Автор не решпектує ани резолюцію влады СР ч. 324 з 28. апріля 1999, на основі котрой узнає 11 народностных меншын на Словеньску (пізніше была кількость узнаных народностных меншын росшырена о народность російську і сербську). Нияка „русиньско-українська“ народность на Словеньску не была узнана, ай кідь 20. януара 1990 при зміні назвы проукраїнської організації „Культурний союз українських трудящих“ ей бывшы репрезентанты спробовали цілено створити умелу народность „Русин-Українець“, жебы забрали одливу Русинів і зменшію кількості членської бази своєї організації. Правда є така, же к тій народности при послїднім ани при передпослїднім списованю людей ся ніхто не приголосив, і хоць де факто можность ту была – в колонці „інша народность“. В історії Русинів але така народность ніґда не была, а Русины на Словеньску по році 1945 были переменованы на Українців. Тоту народность зачали у нас просяджовати українськы націоналісты, котры про то пришли з Галічі. Насилна недемократічна українізація Русинів на Словеньску ся по році 1945 організовала адміністративным способом – проти волі русиньского жытельства. **Выслідком насилной українізації Русинів было то, же скоро 66 % автохтонного русиньского жытельства по році 1952 ся приголосило к словенськїй народности.** Тот факт потверджує нелем насилный, неприродный, характер процесу українізації Русинів, але і само-

вольне нарабляня з Русинами/Лемками в Польську по році 1944, а главно по Акції „Вісла“ в році 1947, і зманіпулованым переселінєм коло 13 000 Русинів на Україну в році 1947. На оптацію Русинів впливала абсурдна реторика міністра ввнтра по році 1945, яков застрашовав Русинів насилным вывезінєм на Україну. Терьпка скушеность з недавных часів Русинів так выстрашила, же даколишне русиньське усвідомліня было під впливом страху барз ослаблене і мать неблагы наслідкы і в сучасности. **Є то фанатизм, кідь од зачатку демократічного процесу перешло четверть стороча, але автор публікації все зістає на позиціях бывшего ЦВ КПС, котрый твердо і некомпромісно приказовав Русинам мати українську народность.**

Є тяжко порозуміти, яки причіны женуть пана Сополіґу к тому, жебы богату культурну дідовизну Русинів приписовав Українцям, абы Русинам приписовав 12 назв їх народности, а уж начісто не розумлю причіны, **внаслідку котрых уводит чісло 150 тисяч жытелїв русиньской народности на Словеньску, кідь реально ту жыє коло 250 тисяч жытелїв, котры міджі собов говорять по русиньскы.** Заслпеность автора є, кідь в публікації споминать, же: „... офіціалны штатістыкы з послїднього списованя людей у нас говорять о 30 – 40 тисяч жытелєх Словеньска русиньско-українського походжїя“?! Є то чіста неправда, дезінформація і автор ся намагать за каждую ціну обдурити читателїв неправдивыма фактами. Є то бламаж, яка ниякраз не свідчїть о тїм, же автор мать объективны знаня о тїм, о чім ся в публікації пише і кому присуджує властницькы права на культурне богатство Русинів на Словеньску. Тадь Русины Словеньска николи не были під Українов і мають свою властну культуру, віками створену на своій властній етнічній теріторії.

Др. Іван БАНДУРІЧ, Бардеєв
(Закінчїня в далшїм чіслї новинок.)

Тото чісло выходить і вдяка Кларі Дубскїй з Прагы

На зачатку рока нашы і Вашы *Народны новинки* не мають нияку штатну дотацію, также вітають поміч каждого добродителя, котрый бы споміг приправі, выданю і дїстрібуції новинок. Вшыткы дотеперішні добродителї-спонзоры ся проявили як свідомы Русины, котрым не є єдно, ці *Народны новинки* будуть выходити, або ні. За себе, за творців новинок і за вшыткых наших читателїв, передплатителїв, сполупрацовників і сімпатизантів вшыткым добродителям дякуєме, бо своім добродительством нелем продовжыли выдаваня того уж понад 20-річного русиньского періодіка, але через нєго помогли заховати плураліту поглядів на русиньскы народностны проблемы, што є неоддумным критерієм екзістенції каждого демократічного общества.

Потїшыло нас, же ряды наших дотеперішніх добродителїв ся розростають, але каждорічно ся міджі нима зъявляють мена стабільны. І в році 2013 є міджі тьма добродителями, уж по третій раз (двараз минулого року) наша читателька і передплатителька – од самого зачатку выдаваня новинок – пані Клара ДУБСКА з Прагы. Дякуєме їй зато. Затоже пані Клара недавно, 11. апріля 2013, ославила 90 років свого жывота, хочеме ей пожелати родинне щастя і добре здоровя, жебы ей вытримало і в далшых роках жывота. На многая і благая літа!

Наконець припоминаме, же хто хоче фінанчно підпорити выдання далшых тогорічных чісел *Народных новинок*, може на наш банковый рахунок чісло 4012549760/7500 послати подля своїх можностей фінанчну частку, або зо загранича на рахунок ч.: IBAN: SK 76 7500 0000 0040 1254 9760, BIC: CEKOSKBX, на адресу банкы: Československá obchodná banka, robočka Prešov, Hlavná 96, 080 01 Prešov, респ. тыж банковый шек, адресованный на *Rusín a Ľudové noviny*, обчанське здружіня, яке выдавать споминаны новинки.

А. З., шефредактор

Програм

1. Фестивалу культуры Русинів у Свіднику

Понедїлєк, 20. мая 2013

15.30 Вернісаж выставкы *Зузанка* (Д. Капралєва)

в Піддукляньскім освітнім центрі

Вівторок, 21. мая

Театер А. Духновіча з Пряшова выступить з приповідков

Капітан Кьянка і з траґікомедіов *Гавай* у Домі культуры

Середа, 22. мая

Інштїтут русиньского языка і культуры ПУ в Пряшові

зреалізує бісїды в Піддукляньскій книжніці:

9.30 *Послухайте діти, што вам повім ...*

10.30 *Знаете, што є карпаторусиністика?*

13.00 *В центрі увагы – карпатськы Русины*

Четверь, 23. мая

Презентація фїлмів на пішій зонї *Осиф і єго брата* (режїя:

А. Главачова), *Мій Никифор* (режїя: К. Краузе)

Пятніця, 24. мая

Вернісаж выставкы *Екзоды наших сусїдів* (Ф. Ґулдан)

у Піддукляньскім освітнім центрі.

Русиньска музика на амфітеатрі: *Падеґуа, Пїнязі де?*,

Русиньскы голосы, К. Гуняра, О. Кеселїця

Субота, 25. мая

ПУЛЬС, ТГ *Партія*, ФК *Шарїшан*, співачка М. Мачошкова,

ФК *Маковіця*, ФК *Чарніца*, СГ *Кычера*, МСГ *Порачан*,

забавляч Йожко Йожка, ДФК *Маковічка*, ДФГ *Юрошік*, ДФК

Юрко, школярї ОУШ у Свіднику

Неділя, 26. мая

ФК *Лучніца*, ФК *Маковіця*, ФК *Стропківчан*, ФК *Топлян*, ФК

Хемлон, ФК *Розмарія*, ФК *Раславїчан*, ДФК *Маковічка*, ДФК

Хемлонячік

(Програм ся може змінити.)

НАРОДНЫ НОВИНКИ

Выдавать Русин і Народны новинки. Реалізоване з фінанчнов підпоров Уряду влады СР – програм Култура народностных меншын 2013. Шефредактор: Мґр. Александер ЗОЗУЛЯК, редакторка: ПгДр. Кветослава КОПОРОВА, языкова редакторка: доц. ПгДр. Анна ПЛІШКОВА, ПгД. Адреса: *Ľudové noviny, Duchnovičovo nám. 1, 081 48 Prešov, SR*. Tel.: 0907 164 715. Регістрачне ч. **EV 327/08, МІС 49 438**. Предплатне на рік є 10,- €, так істо і часопісу Русин. Опублікованы погляды дописователїв не мусять быти згодні з поглядами редакції.

Адреса новинок на інтернеті: www.rusynacademy.sk,
<http://narodny-novynky.presov.sk>, E-mail: rusyn@stonline.sk

Rusín a Ľudové noviny
Duchnovičovo nám. 1
081 48 Prešov 1
D+4

Platené v hotovosti
080 02 PREŠOV 2